

ВІДГУК

офіційного опонента про дисертацію
Томашівської Мар'яни Мирославівни

«Формування професійної компетентності майбутніх учителів музики
засобами українського народного музичного мистецтва»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дисертації. Динамічні пертурбації, які сьогодні відбуваються у різноманітних сферах життя українського суспільства, потребують переосмислення та оновлення змісту діяльності всіх суспільних інституцій, зокрема закладів освіти. Культурні та освітянські орієнтири суспільства свідчать про формування гуманітарної парадигми освіти, до того ж це становлення здійснюється еволюційним шляхом, через зміну типу педагогічного мислення. Відповідно постає питання про підготовку фахівців – активних, творчих, мобільних, зі сформованими загальними та професійними компетентностями, спроможних застосовувати інноваційні технології та методи роботи з молоддю.

Сучасні соціологічні концепції акцентують увагу на руйнівному впливові інформаційного суспільства на людську особистість, що дегуманізує, заперечує естетичне та духовне начала в багатьох сферах людського життя. Тому важливим є кроки педагогічної та мистецької спільноти щодо збереження смислових життєвих цінностей людини, естетичного розвитку та формування її почуттєво-емоційної сфери.

У представлений до рецензування роботі авторка акцентує увагу на неприпустимості нівелювання надбаннями народної музичної культури в системі професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Дієвим засобом реалізації означеного підходу є залучення молодого покоління до української національної культури, зокрема українського народного музичного мистецтва.

Обрана тема дисертації зумовлена потребою суспільства у висококваліфікованих педагогічних фахівцях мистецького профілю й

недостатньою увагою до модернізації їхньої професійної підготовки, зокрема, засобами українського народного музичного мистецтва.

З огляду на вищезазначене тема дослідження є актуальною і практично значимою. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри гри на музичних інструментах та вокально-хорових дисциплін Кременецької гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка, затверджена ученою радою Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка (протокол № 7 від 26.12.2014 р.) та узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 2 від 27-03-2018 р.).

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше актуалізовано і теоретично обґрунтовано проблему формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами українського народного музичного мистецтва; конкретизовано відповідні зміст, форми, засоби і методи; визначений категоріально-понятійний апарат; розроблено структурно-функціональну модель процесу формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами українського народного музичного мистецтва; обґрунтовано критерії, показники та рівні сформованості означеної компетентності; удосконалено методику діагностування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Зазначимо, що дослідження дисертанткою означеної проблеми дозволило їй чітко визначити мету, завдання, об'єкт і предмет роботи. Обґрунтованість наукових результатів рецензованої роботи забезпечена використанням комплексу методів дослідження, які добиралися відповідно до завдань конкретного етапу дослідження, прийоми та операції з теоретичним і фактичним матеріалом

здійснювалися у послідовності, відповідно до програми і методики дослідження.

Структура дисертації науково обґрунтована й логічно вибудована. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (275 найменувань, з них 7 – іноземною мовою), додатків, що дозволило авторці висвітлити теоретичні засади та експериментально перевірити модель формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами українського народного музичного мистецтва.

Зміст дисертації, її завершеність та оформлення.

У першому розділі «Теоретичні засади проблеми формування професійної компетентності майбутніх учителів музики» представлені науково-педагогічні теорії й практики досліджуваної проблеми, проаналізовано категоріально-понятійний апарат, висвітлена структура професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Зазначено, що теоретичною основою дослідження стали закони і категорії наукового пізнання, концепції сучасної філософії освіти, методологічні підходи щодо проведення та формулювання науково достовірних висновків з експериментальної частини роботи.

На основі проаналізованої літератури з питань професійної компетентності учителя музичного мистецтва дисертантка виокремлює основні аспекти наукових досліджень, зокрема теоретичні та методичні аспекти компетентісного підходу до навчання; проблеми розвитку художньо-естетичної компетентності особистості в контексті виховання художньо-естетичної культури студентської молоді; методичні аспекти формування музично-теоретичних знань студентів на національній основі і наголошує на важливості й необхідності формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами української народної музики. Крім того дисертантка визначає три основні (компетентнісний, етнокультурний, особистісно-діяльнісний), та два додаткові (аксіологічний,

середовищний) методологічні підходи, які стали основою подальших емпіричних пошуків у межах предмета дослідження.

Визначення категоріально-понятійного апарату дослідження дозволило автору вибудувати ієрархію базових понять, зокрема, компетентність, професійна компетентність, педагогічна компетентність, професійна підготовка вчителя музичного мистецтва, українське народне музичне мистецтво, що структурувало роботу і дозволило логічно і системно викласти матеріал.

У представленні структури професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва дисертантка виокремлює чотири базові компоненти (особистісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісний (художньо-естетичний) та рефлексивний) і детально аналізує їх.

У другому розділі дисертації «Розробка моделі формування професійної компетентності майбутніх учителів музики засобами українського народного мистецтва» обґрунтовано використання українського народного музичного мистецтва як засобу формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, представлено авторську структурно-функціональну модель формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва та технологію її реалізації. Позитивної оцінки заслуговує аналіз використання творів української народної музичної мистецтва у музичному репертуарі індивідуальних занять з вокалу, хорового диригування, основного музичного інструменту (фортепіано, баян, акордеон), а також групових занять з хорового класу, аналізу музичних творів, історії української вокально-хорової музики, методики аналізу вокально-хорової роботи студентів спеціальності «Музичне мистецтво».

Третій розділ «Експериментальне дослідження ефективності формування професійної компетентності майбутніх учителів музики засобами українського народного мистецтва» висвітлює програму, організацію та зміст експериментальної роботи, стан сформованості

професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами українського народного музичного мистецтва, аналіз результатів формувального етапу експерименту. Результати доводять дієвість авторської структурно-функціональної моделі формування професійної компетентності майбутніх учителів музики засобами українського народного мистецтва та засвідчують її ефективність. Зростання рівня професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в експериментальній групі у порівнянні з контрольною групою є статистично доведеним і надійним.

Важливу роль у роботі відграють додатки, які сприяють цілісному сприйняттю експериментальної роботи та вдало доповнюють основний текст дисертації. Дисертантка досягла мети та узагальнила її у висновках.

Результати дослідження пройшли апробацію на п'яти міжнародних і чотирьох всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях та представлені у 21 публікації.

Підкреслюємо ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації.

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертанткою результатів, варто зазначити деякі дискусійні положення щодо змісту роботи, а також висловити окремі побажання.

1. У розділі 1 «Теоретичні засади проблеми формування професійної компетентності майбутніх учителів музики» при аналізі науково-педагогічних теорій досліджуваної проблеми, на нашу думку, превалює описовість та цитування науковців. Робота виграла б, якби авторка більш аргументовано показала власне авторське бачення та критичний аналіз проблеми дослідження.

2. У підрозділі 1.2., здійснюючи аналіз категоріального апарату дослідження, дисертантка базовим поняттям визначає «Професійна підготовка майбутніх учителів музики засобами українського народного музичного мистецтва» (с. 50), водночас, з огляду на тему дослідження,

базовим поняттям можливо треба було б визначити «професійну компетентність», яка безумовно формується у процесі професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

3. Зважаючи на матеріал, представлений у підрозділі 1.3., варто було б, як на нашу думку, дати йому назву «Структура професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва».

4. Підрозділ 1.3. носить описовий характер структури професійної компетентності, яку бажано представити і у візуалізованому вигляді, оскільки це спростило б сприйняття інформації та сприяло б кращому структуруванню основних понять.

5. У підрозділі 2.2 дисертації подана авторська структурно-функціональна модель формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами українського народного мистецтва. Вважаємо, що більшої довершеності ця модель мала б за умови відображення специфіки використання українського народного музичного мистецтва як засобу формування означеної професійної компетентності.

6. Не коректним, на наш погляд, є визначення видів народного мистецтва (с. 106), до прикладу: вишивка, писанкарство, гончарство, соломо та лозоплетіння, ляльки-мотанки, вертеп, колядування, посівання, фольклорні народні свята тощо.

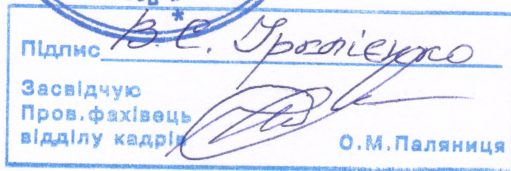
7. У дослідженні дисертанткою здійснено глибокий аналіз наукових праць вітчизняних авторів. На нашу думку, більш детального вивчення вимагає аналіз зарубіжного досвіду формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва та визначення раціональних ідей для їх запровадження в освітній процес вітчизняних ЗВО.

Однак наведені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої дисертації і не знижують її теоретичної і практичної значущості.

Загальний висновок. На основі вивчення поданої роботи можна дійти висновку, що дисертація Томашівської Мар'яни Мирославівни «Формування професійної компетентності майбутніх учителів музики засобами українського народного музичного мистецтва» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що містить належну наукову новизну, теоретичне й прикладне значення для розвитку педагогічної науки. Результати дослідження можуть бути використані у процесі формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Робота заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013р. No567 (зі змінами, внесеними згідно з постановами КМ за No 656 від 19.08.2015р. та за No 1159 від 30.12.2015 р.), а її автор – Томашівська Мар'яна Мирославівна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04. – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри музики
Полтавського національного
педагогічного університету
імені В. Г. Короленка

Ірклієнко В. С.